ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
3 Ιουλίου 1985 *

Στην υπόθεση 277/83,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Guido Berardis, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Manfred Beschel, επίσης μέλος της νομικής της υπηρεσίας, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από την κυβέρνησή της διά του Arnaldo Squillante, προέδρου τμήματος του Consiglio di Stato, προϊσταμένου της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών, συνθηκών και νομοθετικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενου από τον Pier Giorgio Ferri, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την εδώ ιταλική πρεσβεία, 5, rue Marie-Adélaïde,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, επιβάλλοντας μειωμένο φόρο παρασκευής επί της αλκοόλης οίνου που χρησιμοποιείται στην παραγωγή του vin de liqueur « Marsala », ενώ επιβάλλει στο ακέραιο τον αντίστοιχο πρόσθετο φόρο συνόρων επί της αλκοόλης οίνου που χρησιμοποιείται στην παραγωγή vins de liqueur που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 95 της Συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους Mackenzie Stuart, πρόεδρο, G. Bosco και O. Due, προέδρους τμήματος, P. Pescatore, K. Bahlmann, R. Joliet και T. F. O'Higgins, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Sir Gordon Slynn
γραμματέας: D. Louterman, υπάλληλος διοικήσεως

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 27ης Μαρτίου 1985,

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

(Το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 19 Δεκεμβρίου 1983, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή, με την οποία ζητεί να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, φορολογώντας με μειωμένο συντελεστή την αλκοόλη οίνου όταν χρησιμοποιείται στην παρασκευή του vin de liqueur « Marsala », παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 95 της Συνθήκης ΕΟΚ, εφόσον η αλκοόλη οίνου που χρησιμοποιείται στην παρασκευή των vins de liqueur που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη επιβαρύνεται με πρόσθετο φόρο συνόρων πλήρους συντελεστή.

2 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η ιταλική νομοθεσία επιβάλλει στη μεν αλκοόλη οίνου εγχώριας παραγωγής φόρο παρασκευής, στη δε εισαγόμενη αλκοόλη οίνου πρόσθετο φόρο συνόρων ίσου ύψους. Το νομοθετικό διάταγμα (decreto legge) 1200, της 6ης Οκτωβρίου 1948 (GURI, τεύχος 233, της 6ης Οκτωβρίου 1948), όπως τροποποιήθηκε με το νόμο 891, της 22ας Δεκεμβρίου 1980 (GURI, τεύχος 355, της 30ής Δεκεμβρίου 1980), χορηγεί ωστόσο, με το άρθρο 29, μείωση κατά 60 % του συντελεστή του φόρου παρασκευής για την αλκοόλη οίνου που χρησιμοποιείται στην παρασκευή των vins de liqueur που μπορούν κατά νόμο να φέρουν την ονομασία « Marsala ».

3 Ο vin de liqueur « Marsala » υπόκειται εξάλλου σε ειδική ρύθμιση, ιδίως ως προς την εδαφική οριοθέτηση των αμπέλων και την ποιότητα των σταφυλών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην παρασκευή του και ως προς τον έλεγχο που ασκούν οι δημόσιες αρχές επί της παραγωγής και της εμπορίας του.

4 Κατά τον Ιούλιο 1984, το ιταλικό κοινοβούλιο ψήφισε το νόμο 408, της 28ης Ιουλίου 1984 (GURI, τεύχος 212, της 2ας Αυγούστου 1984), του οποίου το άρθρο 4α ορίζει ότι η μείωση των φόρων παρασκευής επί των αλκοολών που προβλέπεται στο άρθρο 29 του νομοθετικού διατάγματος του 1948 σχετικά με την παρασκευή του οίνου « Marsala » επεκτείνεται σε όλα τα vins de liqueur και όλους τους αρωματικούς οίνους περιλαμβανομένων και εκείνων που παράγονται στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και εισάγονται στην Ιταλία. Ο ίδιος νόμος ορίζει ότι θα τεθεί σε ισχύ όταν οι αρμόδιοι υπουργοί εκδώσουν σχετικό διάταγμα, που δεν έχει ακόμη εκδοθεί.

5 Πρέπει καταρχάς να σημειωθεί ότι η Επιτροπή, ενώ τονίζει ότι η νέα νομοθετική διάταξη είναι σύμφωνη προς το άρθρο 95, παρατηρεί ότι η σημερινή κατάσταση παραμένει όπως ήταν κατά το χρόνο της άσκησης της παρούσας προσφυγής και ότι, για το λόγο αυτό, δεν μπορεί να παραιτηθεί της εκδικάσεώς της.

6 Η Επιτροπή φρονεί ότι όλα τα vins de liqueur, είτε φέρουν ονομασία καταγωγής είτε όχι, συνιστούν ομοειδή προϊόντα κατά την έννοια της πρώτης παραγράφου του άρθρου 95, εφόσον « εμφανίζουν, κατά την αντίληψη των καταναλωτών, ανάλογες ιδιότητες ή ανταποκρίνονται στις ίδιες ανάγκες », σύμφωνα με τη διατύπωση του Δικαστηρίου στην απόφασή του της 27ης Φεβρουαρίου 1980 (υπόθεση 169/78, Επιτροπή κατά Ιταλικής Δημοκρατίας, Racc. σ. 385, βλ. σκέψη 5 και τις παραπομπές που αναφέρονται σ' αυτήν). Η Επιτροπή παρατηρεί σχετικώς ότι όλα τα vins de liqueur αποτελούν ένα φάσμα ομοιογενών προϊόντων με παρόμοια χαρακτηριστικά. Πράγματι, η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση περιέχει συγκεκριμένο ορισμό του vin de liqueur, στο παράρτημα II, σημείο 12, του κανονισμού 337/79 του Συμβουλίου, της 5ης Φεβρουαρίου 1979, περί κοινής οργανώσεως της αμπελοοινικής αγοράς (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/024, σ. 112). Εντός της κατηγορίας αυτής, όλα τα vins de liqueur μπορούν να υποκαθίστανται αμοιβαίως και ανταποκρίνονται σε ουσιαστικά όμοιες ανάγκες των καταναλωτών.

7 Κατά την Επιτροπή, το επίδικο φορολογικό σύστημα έχει ως αποτέλεσμα να περιάγει σε μειονεκτική θέση τα εισαγόμενα vins de liqueur ευνοώντας το vin de liqueur « Marsala ». Πράγματι, ο οίνος « Marsala » αντιπροσωπεύει, μεταξύ όλων των vins de liqueur που φέρουν ονομασία καταγωγής, περισσότερο από το 90 % της εγχώριας παραγωγής των ιταλικών vins de liqueur. Το ότι τα λοιπά vins de liqueur εγχώριας παραγωγής στερούνται επίσης του φορολογικού πλεονεκτήματος δεν μεταβάλλει σε τίποτε σε διάκριση σε βάρος των εισαγόμενων vins de liqueur, διότι, κατά την άποψη της Επιτροπής, ένα διαφοροποιημένο καθεστώς στο εσωτερικό του ίδιου κράτους μέλους μπορεί να συμβιβάζεται προς το άρθρο 95, μόνον αν τα εισαγόμενα ομοειδή ή ανταγωνιστικά προϊόντα μπορούν επίσης να υπαχθούν σ' αυτό.

8 Η ιταλική κυβέρνηση παρατηρεί ότι η ιταλική διοίκηση ετοιμάζει επί του παρόντος το διάταγμα που προβλέπεται από τον προαναφερθέντα νόμο 408, με τον οποίο η μεταχείριση που παρέχεται στο vin de liqueur « Marsala » επεκτείνεται και στα λοιπά vins de liqueur, ιταλικά ή εισαγόμενα από άλλα κράτη μέλη. Με τη νέα ιταλική ρύθμιση θα δοθεί έτσι πλήρης ικανοποίηση στο αίτημα της Επιτροπής.

9 Ως προς την ουσία, η ιταλική κυβέρνηση προβάλλει προς υπεράσπισή της τον ισχυρισμό ότι, με την απόφασή του της 27ης Φεβρουαρίου 1980 (υπόθεση 171/78, Επιτροπή κατά Δανίας, Racc. σ. 447), το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι τα κράτη μέλη έχουν την κατά νόμο ευχέρεια να εγκρίνουν ευνοϊκά φορολογικά μέτρα υπέρ ορισμένων τύπων προϊόντων, υπό τον όρο ότι επεκτείνουν την απόλαυσή τους, κατά τρόπο μη εισάγοντα διακρίσεις, και στα εισαγόμενα προϊόντα που συγκεντρώνουν τις ίδιες προϋποθέσεις. Η σχετική με τον οίνο « Marsala » ρύθμιση δεν βρίσκεται σε αντίθεση προς την αρχή αυτή, όπως διατυπώθηκε, διότι το σύνολο των διατάξεων περί του οίνου « Marsala » επιβάλλει εξαιρετικές προδιαγραφές, ιδιαίτερα αυστηρές και περιοριστικές, για όλη την παραγωγή του εν λόγω οίνου. Εγκρίνοντας αυτό το ευνοϊκό φορολογικό μέτρο, ο ιταλός νομοθέτης θέλησε να λάβει υπόψη την ιδιόμορφη αυτή θέση, στην οποία βρίσκονται οι παραγωγοί του « Marsala », οι οποίοι είναι υποχρεωμένοι να φέρουν τα πρόσθετα έξοδα και το κόστος που προκύπτουν από το εν λόγω σύστημα ελέγχου της παραγωγής.

10 Η ιταλική κυβέρνηση φρονεί, εξάλλου, ότι τίποτε δεν την υποχρεώνει να εξομοιώσει, από φορολογική άποψη, τα εισαγόμενα vins de liqueur προς το « Marsala », εφόσον τα εν λόγω εισαγόμενα vins de liqueur υπόκεινται σε φορολογία ισοϋψή προς τη φορολογία που επιβάλλεται σε όλα τα εγχώρια vins de liqueur, πλην του « Marsala ». Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν είναι κρίσιμη, για να διαγνωστεί παράβαση του άρθρου 95, η διαπίστωση ομοιότητας του « Marsala » με τα εισαγόμενα vins de liqueur. Όσον αφορά τον απάδοντα προς τον ανταγωνισμό χαρακτήρα του φορολογικού συστήματος, η ιταλική κυβέρνηση φρονεί ότι μία ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση δεν αντιβαίνει στο άρθρο 95, όταν συντρέχουν άλλες περιστάσεις που εξασφαλίζουν ότι η μεταχείριση αυτή δεν έχει ούτε ως σκοπό ούτε ως αποτέλεσμα να θίξει την ανταγωνιστικότητα των εισαγόμενων προϊόντων. Τέτοιες περιστάσεις συντρέχουν στην υπό κρίση υπόθεση, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι το ευνοϊκό μέτρο εντάσσεται στο πλαίσιο των παρεμβάσεων υποστηρίξεως των οικονομικών δραστηριοτήτων στη νότια Ιταλία, που αποσκοπούν στην οικονομική ανάπτυξη των καθυστερημένων περιοχών, και ότι η μείωση του φόρου προσπορίζει στους παραγωγούς του « Marsala » μόνο ένα πολύ περιορισμένο πλεονέκτημα (περίπου 122 λιρέτες ανά λίτρο οίνου « Marsala »).

11 Πρέπει, καταρχάς, να σημειωθεί ότι δεν αμφισβητείται ότι ο νέος νόμος που γενικεύει τη φορολογική μεταχείριση του « Marsala » σε όλα τα vins de liqueur, είτε είναι εγχώριας παραγωγής είτε εισαγόμενα από άλλα κράτη μέλη, δεν έχει ακόμη τεθεί σε ισχύ. Η ιταλική κυβέρνηση ενέμεινε, άλλωστε, στην άποψη της αρχής ότι η μεταχείριση που επιφυλάσσεται στο « Marsala » δεν βρίσκεται σε αντίθεση προς το άρθρο 95 της Συνθήκης. Τέλος, σημειώνεται ότι η Επιτροπή αποφάσισε να μην παραιτηθεί από την προσφυγή της.

12 Όσον αφορά την ουσία της υποθέσεως, από πάγια νομοθεσία του Δικαστηρίου (βλ. απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1980, υπόθεση 169/78, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Racc. σ. 385, και απόφαση της 27ης Μαΐου 1981, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 142 και 143/80, Essevi και Salengo, Συλλογή σ. 1413) προκύπτει ότι το άρθρο 95 έχει ως σκοπό την εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών υπό κανονικές συνθήκες ανταγωνισμού, εξαλείφοντας κάθε μορφή προστασίας που μπορεί να προκύψει από την εφαρμογή εσωτερικών φόρων που εισάγουν διάκριση ή αποσκοπούν στην προστασία έναντι προϊόντων καταγωγής άλλων κρατών μελών. Ο βασικός κανόνας εν προκειμένω περιέχεται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 95 και στηρίζεται σε σύγκριση των φορολογικών επιβαρύνσεων που επιβάλλονται στα εγχώρια προϊόντα και στα εισαγόμενα προϊόντα που μπορούν να χαρακτηριστούν ως « ομοειδή ». Ενόψει του παρόντος σταδίου εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, η χορήγηση ορισμένων εξαιρέσεων από τη φορολογία ή ορισμένων φορολογικών ελαφρύνσεων υπό μορφή φορολογικής απαλλαγής ή μειώσεως του φορολογικού συντελεστή σε συνάρτηση προς αντικειμενικά κριτήρια πρέπει να επιτρέπεται, υπό την προϋπόθεση ότι η υπαγωγή στα ευνοϊκά αυτά μέτρα επεκτείνεται στα εισαγόμενα προϊόντα που συγκεντρώνουν τις ίδιες προϋποθέσεις κατά τρόπο που να μη δημιουργεί δυσμενή διάκριση σε βάρος τους.

13 Δεν αμφισβητείται ότι τα vins de liqueur αποτελούν ένα φάσμα ομοιογενών προϊόντων με παρόμοια χαρακτηριστικά και εμφανίζουν για τους καταναλωτές ανάλογες ιδιότητες ή ανταποκρίνονται στις ίδιες ανάγκες. Εξάλλου, είναι επίσης βέβαιο ότι κανένα εισαγόμενο vin de liqueur δεν μπορεί να τύχει ποτέ της προτιμησιακής μεταχείρισης που παρέχεται στο « Marsala » και ότι, συνεπώς, όλοι αυτοί οι εισαγόμενοι οίνοι υφίστανται δυσμενή διάκριση.

14 Υπό τις περιστάσεις αυτές, παραμένει να εξεταστεί αν οι λόγοι, τους οποίους επικαλείται η ιταλική κυβέρνηση για να δικαιολογήσει τη διαφορετική μεταχείριση της αλκοόλης οίνου όταν χρησιμοποιείται στην παρασκευή του « Marsala », καθιστούν το καθεστώς αυτό σύμφωνο προς το άρθρο 95, πρώτη παράγραφος, της Συνθήκης.

15 Πρέπει, καταρχάς, να γίνει δεκτό ότι τα vins de liqueur προελεύσεως άλλων κρατών μελών δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις που θέτει η ιταλική ρύθμιση για να μπορούν να φέρουν την ονομασία « Marsala » και επομένως ουδέποτε μπορούν να τύχουν του φορολογικού πλεονεκτήματος που παρέχεται στον οίνο « Marsala ».

16 Η ιταλική κυβέρνηση δεν μπορεί εξάλλου να προβάλει ως επιχείρημα την κατάσταση υπανάπτυξης της περιοχής όπου παράγεται το « Marsala », δεδομένου ότι οι πρακτικές φορολογικής διακρίσεως δεν εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 95 για το λόγο ότι μπορούν ταυτόχρονα να χαρακτηριστούν ως τρόπος χρηματοδοτήσεως κρατικής ενισχύσεως (απόφαση της 21ης Μαΐου 1980, υπόθεση 73/79, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Racc. σ. 1533).

17 Τέλος, και αν ακόμη γίνει δεκτό ότι η μείωση του φόρου προσπορίζει στους παραγωγούς του « Marsala » μόνο ένα πολύ περιορισμένο πλεονέκτημα, πρέπει να παρατηρηθεί ότι ο σκοπός του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, που είναι να αποφεύγεται κάθε μορφής διάκριση, άμεση ή έμμεση, δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί αν τα πλεονεκτήματα που παρέχονται στα εγχώρια προϊόντα μπορούσαν να εκφύγουν από την απαγόρευση του άρθρου 95 λόγω της προβαλλόμενης περιορισμένης επιδράσεώς τους. Επομένως, ακόμη και μια φορολογική μείωση που επιφέρει περιορισμένη διάκριση εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 95.

18 Κατόπιν των προηγηθέντων πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι φορολογικές διατάξεις που ισχύουν στην Ιταλία, όπως προκύπτουν από τους νομοθετικούς κανόνες που προαναφέρθηκαν, δεν συμβιβάζονται με τις επιταγές του άρθρου 95 της Συνθήκης ως προς τη φορολόγηση, αφενός, του vin de liqueur με την ονομασία « Marsala » και, αφετέρου, τον πρόσθετο φόρο συνόρων επί της αλκοόλης οίνου που χρησιμοποιείται στην παραγωγή vins de liqueur που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη.

Επί των δικαστικών εξόδων

19 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Επειδή η καθής ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Η Ιταλική Δημοκρατία, επιβαρύνοντας τα vins de liqueur που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη με πρόσθετο φόρο συνόρων επί της αλκοόλης οίνου που χρησιμοποιείται στην παρασκευή τους του οποίου ο συντελεστής είναι υψηλότερος από το συντελεστή του φόρου που επιβάλλεται στην αλκοόλη οίνου που χρησιμοποιείται στην παραγωγή του vin de liqueur « Marsala », παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 95 της Συνθήκης ΕΟΚ.

2) Καταδικάζει την Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Mackenzie Stuart Bosco Due

Pescatore Bahlmann Joliet O'Higgins

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 3 Ιουλίου 1985.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος

A. J. Mackenzie Stuart